

ნუნუ მიქელაძე

ისტორიის დოქტორი, იაკობ გოგებაშვილის
სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერ-
სიტეტი, ისტორიის დეპარტამენტი

ალექსანდრე ოთარაშვილი

ისტორიის დოქტორი, იაკობ გოგებაშვილის
სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერ-
სიტეტი, ისტორიის დეპარტამენტი

ცარიზმის ეკონომიკური პოლიტიკა საქართველოში XIX საუკუნის პირველ მესამედში

1801 წელს რუსეთის მიერ საქართველოს დაპყრობისა და რუსული მმართველობის დამყარების შემდეგ, მისი ეკონომიკური დაპყრობის ერთ-ერთ უძლიერეს იარაღს სავაჭრო და საბაჟო პოლიტიკა წარმოადგენდა. ამის გამო მთელი მისი სავაჭრო პოლიტიკა მიმართული იყო იქითკენ, რომ საქართველოში ვაჭრობის მონოპოლია თვითონ ჩაეგდო ხელში. აღნიშნული მონოპოლიის მოპოვებით რუსეთის ხელისუფლება პოლიტიკურ ბატონობას განიმტკიცებდა. საქართველოს მთავარსარდალი გენ. ტორმასოვი აღნიშნავდა, რომ ის საქონელი, რომელიც წინათ საქართველოში ოსმალეთს შემოჰქონდა (მარილი, რკინა, დამარილებული თევზი და სხვა), ახლა რუსეთს უნდა შემოეტანა, რომ მის ბატონობას მყარი საფუძველი ჰქონოდა. [1, 915] ამ მიზნით ცარიზმი ყოველგვარ ზომებს იღებდა სავაჭრო-საქარავნო გზების გასაუმჯობესებლად და საერთოდ ვაჭრობის შემაფერხებელი მიზეზების აღმოსაფხვრელად.

ვაჭრობის ნორმალური მიმდინარეობისათვის ერთ-ერთი მთავარი დამაბრკოლებელი გარემოება მრავალრიცხოვანი შინაგანი ფეოდალური საბაჟოების არსებობა იყო. როგორც აღინიშნა, საქართველოში შემოტანილი საქონელი სამეფო სახელმწიფო გადასახადების გარდა, მრავალ სხვადასხვა კერძო პირთა, საეკლესიო თუ საერო ფეოდალთა სასარგებლოდაც იბეგრებოდა. 1807 წლიდან დაწყებული 1840-იან წლებამდე ხელისუფლების მხრიდან მიღებული ღონისძიებების შედეგად თანდათანობით მოხერხდა შინაგანი ბაჟების გაუქმება. ფეოდალური ბაჟების გაუქმება და ერთიანი საბაჟო სისტემის შემოღება ვაჭრობის შემდგომი განვითარების მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენდა.

XIX საუკუნის პირველ ათეულ წლებში, როგორც ვიცით რუსეთს ირან-ოსმალეთთან ომები ჰქონდა. ეს გარემოება საქართველოს ვაჭრობას დიდ ზიანს აყენებდა. 1804-1813 წლებში ირან-ოსმალეთთან ომის დროს, რუსეთის მთავრობამ აკრძალა საქართველოს სავაჭრო ურთიერთობა ოსმალეთთან, რაც ახალციხის საფაშოს მემკვიდრეობით ხორციელდებოდა. ამასთან დაკავშირებით დასავლეთ საქართველოში იმდენად მძიმე მდგომარეობა შექმნილა, რომ მთავარსარდალი გენერალი ტორმასოვი რუსეთის იმპერატორს აღნიშნული აკრძალვის გაუქმებას სთხოვდა [2, 131].

1813 წელს გულისტანის ზავის შედეგად ირანთან რუსეთის ვაჭრობა გაუმჯობესდა, რამაც დიდი გავლენა იქონია საქართველოს ბაზარზეც. ამ პერიოდში ფართოვდება თბილისის ვაჭრობაც, სადაც ადგილი ჰქონდა ადგილობრივ და უცხოელ ვაჭრებს შორის კონკურენციას, რადგან უცხოელ ვაჭრებს მხოლოდ ბითუმად შეეძლოთ ვაჭრობა, ხოლო ადგილობრივი ვაჭრები უმთავრესად საცალო ვაჭრობის გზით მდიდრდებოდნენ. საქართველოს ვაჭრები ამიერკავკასიიდან რუსეთში, მოსკოვისა და ნიჟეგოროდის ბაზრებზე ყოველწლიურად 3 000 ფუტამდე აბრეშუმის პარკს ასალებდნენ. XIX საუკუნის 20-იანი წლებისათვის ეს რაოდენობა 14 500 ფუტამდე გაზრდილა. [3, 91] ამ დროისათვის აზიის ქვეყნებიდან საქართველოში წლიურად სულ 800 000 მანეთის (ვერცხლით) ღირებულების აბრეშუმი, ბამბა, აბრეშუმის, ბამბისა და შალის ქსოვილები, შაქარი, ყავა, სანელებლები, ფოლადი, ტყვია და სხვადასხვა სახის საქონელი შემოჰქონდათ. საქართველოდან ირანსა და თურქეთში თბილისელი ვაჭრების მიერ მოსკოვის, მაკარიევისა და რუსეთის სხვა ქალაქების ბაზრობებიდან ჩამოტანილი რუსული მრეწველობის ნაწარმი გაჰქონდათ. საერთოდ XIX საუკუნის დასაწყისისათვის საქართველოს ვაჭრობის შესახებ რუსი მოხელე აღნიშნავდა, რომ „ალექსანდრე I-ის მეფობიდან მოყოლებული საქართველოს ვაჭრობა წლითინლობით აყვავებას განიცდის და ისეთი სავაჭრო ოპერაციები სწარმოებს, როგორც ქართველი მეფეების დროს არ ახსოვთ“. [3, 91-92]

XIX საუკუნის პირველი მეოთხედისათვის ხდება აზიასთან რუსეთის ვაჭრობის გაფართოება. მაგრამ ამ დროისათვის რუსეთის სამრეწველო ბურჟუაზია ჯერ კიდევ არ თხოულობს არათუ აზიის ბაზრების, არამედ თვით ამიერკავკასიის ბაზრების უცხოეთის კონკურენციისაგან დაცვას, რადგან რუსეთის სამრეწველო ბურჟუაზიას თავისი საკუთარი ბაზრებიც არ ჰქონდა ათვისებული. ამიერკავკა-

სიაში ჩაყენებული რუსული ჯარების მომარაგების აუცილებლობა, საფრანგეთის კაპიტალთან კავშირი და ინგლისის მეტოქეობა, ხოლო საბოლოო ანგარიშში თავისი პოზიციების განმტკიცება საქართველო – ამიერკავკასიაში, აიძულებდა რუსეთს, რომ აქ დროებით „ვაჭრობის თავისუფლება“ გამოეცხადებინა.

რუსეთის მთავრობა, რომელიც საქართველოში რუსული წარმოების საქონლის გასაღებით იყო დაინტერესებული, საქართველოში შემოზიდულ უცხოურ საქონელზე რუსეთისავე საიმპერიო-საბაჟო ტარიფს ავრცელებდა, რის შედეგადაც საქონელი ძვირდებოდა. ამიტომ უკმაყოფილებას გამოთქვამდნენ მთავრობის ადგილობრივი მოხელეები, რომ აღარაფერი ვთქვათ (სხვადასხვა ფენის) ადგილობრივ მოსახლეობაზე. ყოველივე ამის გამო 1821 წლის 8 ოქტომბრის ბრძანებულების საფუძველზე, 1822 წლის 1 ივლისიდან საქართველოში და საერთოდ მეფის რუსეთის ამიერკავკასიურ პროვინციებში შეღავათიანი და თითქმის თავისუფალი ვაჭრობა გამოცხადდა, რომლის ხანგრძლივობაც 10 წლით განსაზღვრეს. [5, 85] რუსეთის მთავრობა ცდილობდა, რომ ევროპიდან აზიისაკენ მომავალ ვაჭრებს, ნაცვლად ტრაპიზონზე გამავალი გზისა, საქართველო-ამიერკავკასიის გზა აერჩიათ. მართალია საბაჟო შემოსავალი არ იქნებოდა, მაგრამ რუსეთის განკარგულებაში მყოფი ყულევი, სანყობები, სანაოსნო გზა, გადაზიდვის საშუალებანი და სხვა დიდ შემოსავალს მოიტანდა. იგი იმდენად მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო საქართველოსა და საერთოდ ამიერკავკასიის ეკონომიკურ ცხოვრებაში, რომ აღსანიშნავია: I – გილდიური უფლებები. ბრძანების თანახმად, საქართველოში ყველა ბითუმად მოვაჭრეს რუსეთის პირველი გილდიის ვაჭართა უფლება ენიჭებოდა; უფრო მეტიც, ისინი ყოველგვარი გადასახადებისაგან თავისუფლდებოდნენ, ოღონდ აქ შემოზიდულ უცხოურ საქონელზე მხოლოდ 5%-იანი ბაჟი უნდა გაეღოთ. ბრძანების პირველი მუხლის თანახმად „რუსეთის ქვეშევრდომებს და უცხოელ ვაჭრებს, რომლებიც 10 წლის განმავლობაში, დაწყებული 1822 წლის 1 ივლისიდან, დააარსებენ ამ მხარეში სავაჭრო სახლებს და აწარმოებენ ბითუმად ვაჭრობას, ენიჭებათ პირველი გილდიის უფლებები, აღნიშნული დროის განმავლობაში ამ გილდიაზე დაწესებულ ყოველგვარ გამოსაღებთა გადახდის გარეშე. მაგრამ ამ დროის გასვლიდან, ისინი, რომლებიც მოისურვებენ ვაჭრობის გაგრძელებას, ასევე ისინიც, რომლებიც ახლად შევლენ მასში (გილდიაში) ვალდებული იქნებიან აწარმოონ ვაჭრობა საერთო წესისამებრ და გადაიხდიან ყოველგვარ

ბეგარას, რაიც დაკავშირებულია გილდიურ უფლებებთან. თავისთავად იგულისხმება, რომ ყველა ის პირი, ვინც აღნიშნული ვადის გასვლამდე შეწყვეტს თავის სავაჭრო საქმეებს, დაკარგავს გილდიურ უფლებებსაც, რაიც მას ამ ვაჭრობის მეოხეობით ეკუთვნოდა." II – შეღავათი პირადი ბეგარებისა და სამსახურისა. „იმავე ხნის განმავლობაში, როგორც რუსი, ისე უცხოელი ვაჭარი თავისუფლდება იმ ადგილებში პირადი სამსახურისა და ბეგარისაგან. ხოლო მათი სახლები და მალაზიები სამხედრო მდგმურების ჩასახლებებისა და ბეგარისაგან, საიდანაც გამონაკლისს შეადგენს მხოლოდ ადგილობრივი საქალაქო ხარჯები, რომელშიაც ისინი როგორც სახლების მფლობელნი ვალდებული არიან მონაწილეობდნენ.“ III – უძრავი საკუთრების შექცევა. „ყველა, როგორც რუსი, ისე უცხოელ მოვაჭრეს ნება ეძლევა იმ მხარეში შეიძინოს უძრავი საკუთრება და გაყიდოს ის დაკანონებული საფასურის გადახდით, თუნდაც მოვაჭრე უცხოელები არ იყვნენ შესული ქვეშევრდომობაში რუსეთისა, მაგრამ ვაჭრობის შეწყვეტისა და ამ მხარის მიტოვების შემდეგ ისინი ვალდებული არიან შეიტანონ საქალაქო დებულებაში ამ შემთხვევისთვის განსაზღვრული ბეგარები“. IV – მიწის (ადგილ-მამულის) შექცევა. „რუსეთის ქვეშევრდომსა და უცხოელ მოვაჭრეებს მთავრობის მიერ დაეთმობათ მიწის ნაჭრები და იმ მხარეში მათთვის საჭირო დანესებულებისათვის ჩვეულებრივ ფასებში, როგორადაც იქ მიწები იყიდება. ეს ფასი და ასევე ამ გაყიდვის პირობებიც ზუსტად უნდა იქნას გარკვეული იმ ცნობების მიხედვით, რომელიც თქვენ მიერ იქნება წარმოდგენილი.“ V – შეღავათი საბაჟო საფასურში. „უცხოეთიდან საქართველოში მოტანილი ყოველგვარი საქონელი დაიბეგრება მხოლოდ 100-დან 5-ით (5%) გამოცხადებული ფასიდან, იმის მიხედვით, როგორც გიულისტანის ტრაქტატის ძალით აიღება ხოლმე ბაჟი ირანიდან შემოტანილ საქონელზე. მაგრამ ამ საქონლის საქართველოდან რუსეთში შეტანისას ისინი (ვაჭრები) იხდიან აზიური და ევროპული ტარიფებით დადგენილ ბაჟებს საქონლის წარმოშობის მიხედვით. ამისათვის ფინანსთა მინისტრთან თქვენი შეთანხმების საფუძველზე სათანადო ღირსეულ ადგილებზე დაარსებულ იქნებიან საყარაულოები და საბაჟოები, ერთის მხრივ, უცხოეთიდან საქართველოში მიმავალ გზებზე, ხოლო მეორეს მხრივ, საქართველოდან რუსეთში მიმავალ გზებზე.“ VI – კარანტინული დაწმენდის წესი. „განკარგულება 1819 წ. უქაზში აღნიშნული, რომლითაც ხმელთაშუა ზღვის ნავსადგურებიდან მომავალი საქონელი ყუთებში და სასაპალნედ შეფუთვილი ორმაგი გარეკანითა

და რუსეთის კონსულთა მიერ დალდასმული, დაიშვება ოდესასა და რუსეთის შავი ზღვის ნავსადგურებში კარანტინული დანმენდის გარეშე, ვრცელდება სამეგრელოს ნავსადგურებზედაც, თუ ყველა პირობა იმ უქაზში აღნიშნული სიზუსტით იქნება შესრულებული." VII – ტრანსპორტის დაცვა სავაჭრო გზებზე. „სავაჭრო ტრანსპორტის უშიშროება როგორც მდ. ფაზისზე (რიონზე), ისე ხმელეთის გზებზედაც _ ერთის მხრივ ბაქოდან, ხოლო მეორეს მხრივ რედუტ-კალედან (ყულევიდან) და მარანიდან ტფილისამდის და პირიქით _ უზრუნველყოფილ იქნას სამხედრო დაცვით.“ VIII – ქარვასლების მონყობა. „ბაქოსა და შავ ზღვას შორის მდებარე გზაზე ყოველ მოვაჭრეთაგანს შეუძლია მოაწყოს აზიური ჩვეულებისამებრ ქარვასლა, მისი საკუთარი სარგებლობის თვალსაზრისით, ადგილობრივი ხელისუფლება ხელს შეუწყობს მათს წამოწყებას. ამისთვის საჭირო ხე-ტყისა და სხვა მასალათი გამოყოფით.“ IX – შავ ზღვაზე ნავსადგურების მონყობა. „პირველ რიგში ამისათვის ინიშნება შავი ზღვის ნაპირზე ნავსაყუდლათ რედუტ-კალეს (ყულევი) ყურე. შემდეგისათვის ამ მხარის ადგილობრივი ხელისუფლება არ დააყოვნებს ყოველგვარ ღონისძიებათა მოხმარებას სხვა უშიშარი და მოხერხებული ნავსადგურების გახსნისა და მონყობისათვის.“ X – ამ წესების სივრცე და საზღვრები. „ყველა ზემოხსენებული წესის ძალა ვრცელდება საერთოდ როგორც რუსეთის ქვეშევრდომ, ისე უცხოელ მოვაჭრეებზე, რომლებიც მოისურვებენ იმ მხარეში დააარსონ სამრეწველო და სავაჭრო დანესებულება, მაგრამ იგი ისაზღვრება მხოლოდ და მხოლოდ საქართველოთი და იმერეთით და მათთვის მიკუთვნებული ოლქებით და არასგზით არ ეხება კავკასიონის აქეთა მხარეს მდებარე რუსეთის გუბერნიებს.“ [4, 233-236]

შელავათიანმა ტარიფმა ხელი შეუწყო ვაჭრობისა და სატრანზიტო ურთიერთობის განვითარებას. ცარიზმი იძულებული გახდა შეეკეთებინა სამიმოსვლო გზები, გაეუმჯობესებინა კავშირგაბმულობა და მოესპო შინაგანი საბაჟოები. შელავათიანი და თითქმის თავისუფალი საგარეო ვაჭრობის დროს, ადგილობრივმა ვაჭრებმა ფულადი კაპიტალი დააგროვეს. არაჩვეულებრივად გამოცოცხლებული ვაჭრობისა და აღებ-მიცემობის შედეგად თბილისში წარმოიშვა კომერციული სახლები და მალაზიები. მთავარი სატრანზიტო გზის (ყულევი-თბილისი-ბაქო-ირანი) გასწვრივ მყოფ მცხოვრებთ საქონლის გაზიდვით ფულის შოვნის საშუალება მიეცათ. 1827 წელს თბილისის საბაჟოში 383 090 მანეთის ევროპული საქონელი იყო შემოტა-

ნილი, ხოლო აზიური (სპარსული) საქონელი – 1 116 696 მანეთისა. [7, 52] ევროპიდან შემოსული საქონელი არა მარტო საქართველოს ქალაქებში მიდიოდა, არამედ ხშირად კონტრაბანდისტებს რუსეთის ბაზრებშიც შეჰქონდათ. როგორც აღინიშნა, ქართულ ბაზარზე ევროპულ საქონელში 5%-იან ბაჟს იხდიდნენ, მაშინ როდესაც რუსეთში საიმპერიო ტარიფით დაწესებული იყო 25 – 30%-იანი ბაჟი. [6, 67]

ფართოვდებოდა საშინაო ბაზარიც, მაგრამ უნდა აღინიშნოს, რომ შეღავათიან ტარიფს თავისი დადებითი და უარყოფითი მხარეებიც ჰქონდა. საქართველო უცხო იაფი საქონლით აივსო. განახლდა ევროპიდან ირანისაკენ მიმავალი სატრანზიტო გზა. გაიზარდა ყულევის, როგორც შავ ზღვაზე მდებარე სავაჭრო ნავსადგურის მნიშვნელობა. აღნიშნულ ათწლეულში (1822-1831 წ.წ.) საქართველო არსებითად ევროპული საქონლის გასაღების ბაზრად გადაიქცა. საგარეო ვაჭრობას საქართველოში კოლონიური ხასიათი ჰქონდა და იგი შედარებით ნაკლებად უწყობდა ხელს ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას. ევროპის, კერძოდ ლაიფციგის ბაზარზე თბილისელ ვაჭრებს მიჰქონდათ ფული და არა საქონელი. მაგალითად, 1828 წელს ქართველმა ვაჭრებმა გერმანიაში (ლაიფციგის ბაზრობაზე) 10 მილიონი მანეთის ღირებულების საქონელი შეისყიდეს. [8, 161] ევროპული საქონელი თავისი მაღალი ხარისხისა და დაბალი ფასების გამო მკაცრ კონკურენციას უწევდა რუსეთის საქონელს. ამიტომ მისი (ევროპული საქონლის) თავისუფალი შემოზიდვის შედეგად, რუსული საქონელი კიდევ უფრო მეტად განიდევნა საქართველოს ბაზრიდან. ამან რუსეთის იმ დროისათვის სუსტი, მაგრამ მზარდი ბურჟუაზიის დიდი პროტესტი გამოიწვია.

ამით აიხსნებოდა, რომ შეღავათიანი ტარიფის შემოღებისთანავე ახალმა ფინანსთა მინისტრმა კანკრინმა დაიწყო ბრძოლა მისი გაუქმებისათვის. კანკრინს ამ ღონისძიების გატარებით განზრახული ჰქონდა დაეცვა რუსეთის მრეწველებისა და კაპიტალისტების სავაჭრო ინტერესები. ამით აიხსნებოდა, რომ შეღავათიანი ბაჟი და თავისუფალი ტრანზიტი ვადამდე ადრე გაუქმდა (1831 წლის 3 ივნისი). რუსეთის მთავრობა ვარაუდობდა, რომ ამ ხნის განმავლობაში დაგროვილი კაპიტალი და ვაჭართა გამოცდილება საკმარისი იყო იმისათვის, რომ რუსეთს საკუთარი საქონლით ირან-თურქეთის ვაჭრობაში მონაწილეობა მიეღო. ტარიფის გაუქმებამ რუსეთისათვის მოულოდნელი შედეგი გამოიღო. თავისუფალი ვაჭრობის შემდგომმა ამკრძალავმა ნესებმა ის გამოიწვია, რომ ევროპასა და ირანს შორის

სავაჭრო გზამ ტრაპიზონ-ერზრუმის გზისაკენ გადაინაცვლა. ტრაპი-
ზონში ინგლისმა სავაჭრო კომპანია დააარსა და ამით მთელი მცირე
აზიისა და ირანის ვაჭრობა ხელში ჩაიგდო.

აღნიშნული კომპანიის დაარსების შემდეგ, საერთოდ ამიერ-
კავკასიაში და კერძოდ საქართველოში უამრავი კონტრაბანდული
საქონელი შემოვიდა. რუსეთის იმპერიის მიერ დაარსებული საბაჟო-
ები კონტრაბანდასთან ბრძოლაში უძლური აღმოჩნდა. კონტრაბან-
დის გარდა ინგლისური საქონელი, უმთავრესად ბამბის ქსოვილები
ირანული საქონლის სახელით შემოდიოდა საქართველოში. ინგლისს
ბამბის ქსოვილების ნახევრად მზა პროდუქცია მიჰქონდა ირანში. იქ
ხდებოდა მისი საბოლოოდ გადამუშავება და ირანული საქონლის მარ-
კით 5%-იანი ბაჟის გადახდით იოლად შემოდიოდა. რუსი მოხელეების
ანგარიშით, 1843 წლისათვის ასეთი სახით შემოტანილი საქონლის
ღირებულებამ 350 000 მანეთს მიაღწია. [9, 144-146] შემოსავალი რო-
მელიც აქამდე თავისუფალი ტრანზიტის საშუალებით თბილისში და
რედუტ-კალეში იყრიდა თავს, ახლა ტრაპიზონ-ერზრუმისაკენ მიე-
მართებოდა. ამან რალა თქმა უნდა თავისი შედეგიც უმაღლ გამოიღო:
დაქვეითდა ვაჭრობა, შემცირდა მოთხოვნილება რუსულ საქონელზე,
თბილისელმა ვაჭრებმა ევროპული საქონლით ვაჭრობა ახალი სავაჭ-
რო გზით (ტრაპიზონ-ერზრუმი) ირჩიეს.

ამგვარად, ცხადი იყო, რომ ამკრძალავი ტარიფის შემოღებით
რუსეთმა მარცხი განიცადა. შელავათიანი ტარიფის გაუქმებამ არსე-
ბითად ჩაკეტა ბაზრები ამიერკავკასიაში და საქართველოში. იგი აივ-
სო კონტრაბანდული საქონლით. აღნიშნული მდგომარეობის გამოს-
წორების მიზნით რუსეთის მთავრობამ საშინაო ფეოდალური ბაჟების
საბოლოო ლიკვიდაციისათვის სერიოზული ღონისძიებები გაატარა.
იგი რუსეთის მრეწველებს და მენარმეებს საქართველოს ბაზრის და-
უფლებებში ყოველმხრივ ხელს უწყობდა. ეს ბრძოლა მთელი XIX სა-
უკუნის განმავლობაში მეტ-ნაკლები წარმატებით გრძელდებოდა.

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. საქართველოს ისტორიის ნარკვევები ტ. IV თბილისი, 1973.
2. М. К. Рожкова, Экономическая политика царского правительства на Среднем Востоке и русская буржуазия, Москва, 1949.
3. საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. V, თბილისი, 1970.
4. ჟაკ ფრანსუა გამბა, მოგზაურობა ამიერკავკასიაში, თბილისი, 1987.

5. Русская транзитная торговля, Спб., 1832.
6. ნ. ქორთუა, ამიერკავკასია რუსეთ-ირანის 1826-1828 წლების ომში, თბილისი, 1978.
7. Кавказский календарь, Тифлис, 1847.
8. მ. სამსონაძე, საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება XIX საუკუნის პირველ მესამედში, თბილისი, 1980.
9. პ. გუგუშვილი, საქართველოსა და ამიერკავკასიის ეკონომიკური განვითარება XIX-XX საუკუნეებში, ტ. I, თბილისი, 1949.

Nunu Mikeladze

Doctor of History, Iakob Gogebashvili Telavi State University, Department of History

Alexandre Otarashvili

Doctor of History, Iakob Gogebashvili Telavi State University, Department of History

Tsarist Economic Policy in Georgia In the First Third of the 19th Century

Summary

In 1821 a new law was promulgated in the East Caucasus, that established preferential transit and 5% excise on trade instead of high excise tariff. By establishing such privileges, Russia gave Europe way towards Iran markets, but tsarizm made all this concessions for only one reason, i.e. to conquer Georgia economically. That is why Russia decided to pare the way with the help of European trade. Europe should develop demand on industrial goods in Georgia and in Iran that 10 years later, by establishing high excise tariffs would be seized by already developed and strengthened Russia an industry. But suppressing the privileges did not bring the desired result for Russian industry (first of all contraband), because tsarizm suppressed the development of local industry and trade in monopolies and in outskirt countries. Because of the above mentioned experiment ended with failure.